

DRIEPAS

Verenigingsblad van de Historische Kring Duiven-Groessen-Loo

Jaargang 31

nr.2

oktober 2014

In dit nummer:

Oorlogs-
perikelen in
Groessen

Fotoimpressie
verhuizing

Wij stellen
aan u voor

www.hkdgl.nl

Inhoudsopgave

In dit nummer:

Inhoudsopgave 2

Voorwoord 3

Colofon 3

Oorlogsperikelen in Groessen 4

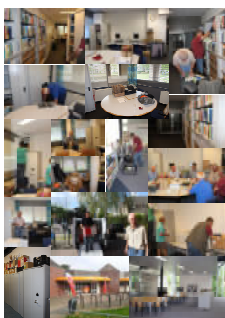
Jaarprogramma 14

Verenigingsnieuws 15

Een fotoimpressie van de verhuizing op 2 juli naar onze nieuwe locatie aan de Rijksweg.

Wij stellen aan u voor: 16

Verhuizing Historische Kring van het Eilandplein naar de bibliotheek aan de Rijksweg in Duiven.

Bij de voorpagina

Op de voorpagina een foto van het nieuwe fietspad op de Leuffensedijk. Een onderzoek naar de geschiedenis van de Leuffensedijk ten behoeve van de opening van dit nieuwe fietspad leverde een artikel op van de heer Staring over de gang van zaken in 1944 in Groessen. In dit artikel ook een uitgebreid verslag over de, op de foto, in het midden zichtbare vechtwagenversperring. Aan de linkerkant in het midden is nog net een stukje te zien van de Jezuitenwaay.

Voorwoord

Geachte leden, abonnees,

Ondanks een sterke onderbezetting in bestuur, redactie en bij de vrijwilligers hebben we in september weer een speciale monumentenroute gemaakt en is met ieders medewerking er weer een Driepas samengesteld. Ons doel om er dit jaar nog een uit te brengen is sterk afhankelijk van de aangeleverde artikelen en een aanvulling van de redactie.

De verhuizing waarover u in dit nummer het een en ander aantreft heeft behoorlijk wat energie gekost van de vrijwilligers en het bestuur. Helaas lukt het ons niet om dit jaar een symposium samen te stellen van de kwaliteit die u van ons gewend bent en daarom hebben we besloten alle energie te gaan steken in een goed symposium in 2015.

Gelukkig heeft een van de vrijwilligers toegezegd om het penningmeesterschap op zich te willen nemen en een tweede vrijwilliger om een bestuurstaak te gaan vervullen. Verder zijn er nieuwe ideeën geopperd voor de Driepas en andere activiteiten binnen de Historische Kring. Ook zijn er twee nieuwe vrijwilligers bij de werkgroep beeld en geluid volop bezig met het registreren van namen bij de fotocollectie. Inmiddels is ons computersysteem weer werkbaar op de nieuwe locatie en zal binnenkort de server geïnstalleerd worden. Wel blijven we op zoek naar versterking binnen bestuur, redactie en vrijwilligers.

Door een onderzoek naar de geschiedenis van de Leuffensedijk ten behoeve van de opening van het nieuwe fietspad kwam ter sprake dat het dit jaar 70 jaar is geleden dat de gebroeders Meuwsen in de buurt van die dijk zijn gefusilleerd en heeft de heer Staring een uitgebreid artikel samengesteld over de gang van zaken in 1944 in Groessen.

Wij wensen u veel leesplezier.

G. van Hunen
Voorzitter

Colofon

Driepas is een uitgave van de Historische Kring Duiven-Groessen-Loo en verschijnt drie a vier maal per jaar.

Losse nummers € 3,00.

Driepas is een begrip uit de bouwkunst: drie elkaar snijdende cirkels die samen een driehoek vormen, veelvuldig toegepast in gotische kerkvensters. In profane zin gebruikt als symbool voor de samenwerking van de kerkdorpen Duiven, Groessen en 't Loo.

Redactieadres:

*redactie@hkdgl.nl of
Rijksweg 53
6921 AC Duiven*

Redactie:

*C.M.J.M. van den Brink
F. Boekhorst
G. van Hunen*

Bestuur:

bestuur@hkdgl.nl

Voorzitter:

G.H. van Hunen (0316-52 73 66)

Secretaris:

*secretariaat@hkdgl.nl
P. Bus*

Penningmeester:

*Vacant
IBAN: NL54RABO0315407484
BIC: RABONL2U*

Public Relations:

G.H. van Hunen

Lid:

Vacant

Secretariaat:

*secretariaat@hkdgl.nl of
Rijksweg 53
6921 AC Duiven*

Internet:

www.hkdgl.nl

twitter

@hkdgl

Oplage: 300 stuks

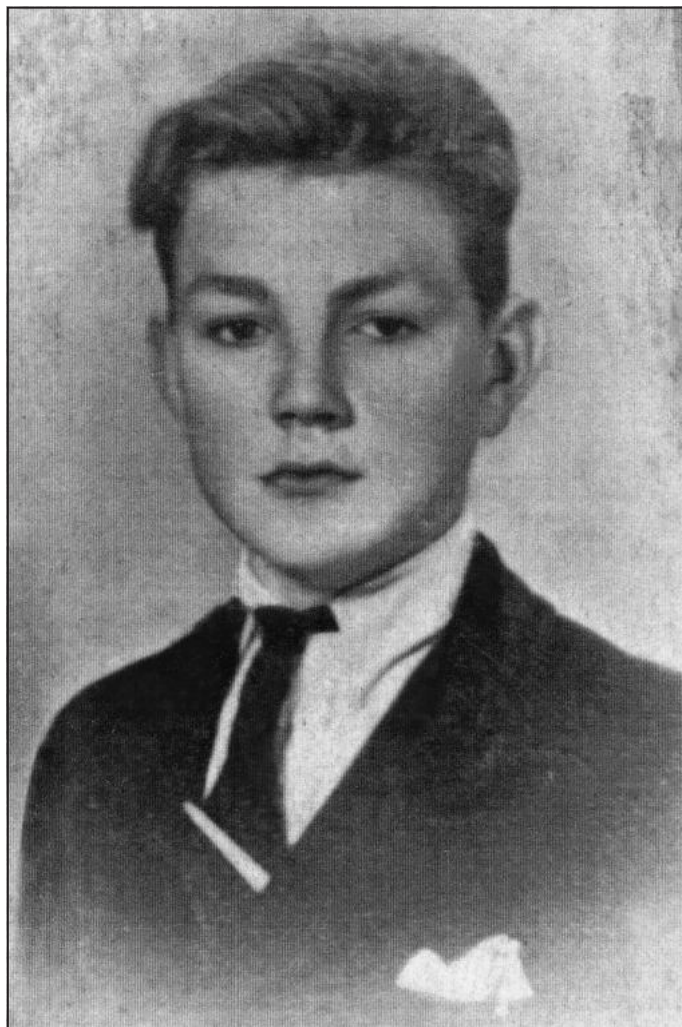
Het lidmaatschap van de Historische Kring kost €14,00 per jaar; het partner- of gezinslidmaatschap € 5,20 extra per jaar. Een abonnement op alleen de Driepas kost € 7,50 per jaar. Leden en abonnees buiten de gemeenten Duiven, Zevenaars en Westervoort betalen € 3,50 als bijdrage in de verzend- en portokosten. Opzeggen van lidmaatschap of abonnement uitsluitend schriftelijk voor 1 december van het lopende jaar. Uit de uitgave mag niets worden overgenomen zonder schriftelijke toestemming vooraf en zonder bronvermelding.

Oorlogsprikelen in Groessen

Dit jaar is het 70 jaar geleden dat de bevrijding van Nederland werd ingezet. De media hebben veel aandacht besteed aan onder meer de herdenking van de Operatie Market Garden. De bevrijding van Nijmegen en de mislukte slag om Arnhem stonden centraal. De gevechten hadden ook hun terugslag op de dorpen in Overbetuwe, op het Gelders Eiland en in de Liemers. Ook Groessen kreeg zijn deel. Duitse soldaten, terugkerend van het front, werden voor een "rustpauze" bij meerdere inwoners van Groessen ingekwartierd. De verschrikking van het slagveld, versterkt door alcoholgebruik, bracht sommigen van hen buiten zinnen. Het tegenovergestelde kwam ook voor. Toen op zeker moment de granaten wel erg kortbij vielen, rende een Duitse soldaat bij ons thuis aan de molen in Groessen het huis binnen, roepend "das Kind, das Kind", en hij bracht mijn zusje van nog geen jaar oud in veiligheid.

De broers Meuwsen

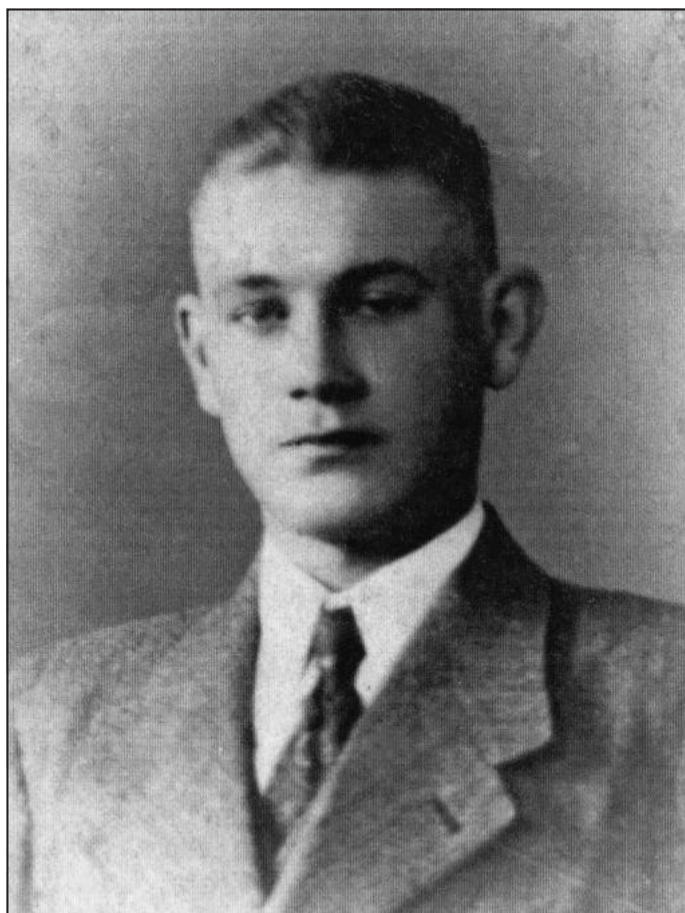
In zijn aantekeningen aangaande de parochie schrijft pastoor H.J.M. Schoemaker te Groessen het volgende. '17 September 1944 had de "slag om Arnhem" plaats. Onmiddellijk daarna bezetten de Duitse Soldaten ook ons rustige dorp en kwamen zeer vele Arnhemmers hun toevlucht zoeken bij onze

Piet Meuwsen (foto: collectie Historische Kring Duiven Groessen Loo).

parochianen. 19 September waren de gebroeders Jan en Piet Meeuwsen door de Duitschers gefusilleerd, beschuldigd van "spionage". Een groote slag voor ouders en parochie. Met toestemming van de Ortskommandant te Zevenaar werden de lijken van de 2 jongens die hun eigen graf hadden moeten graven en op de rand van hun graf werden neergeschoten, van de "Pannerdense Dijk" afgehaald, nadat ze ter plaatse in 2 kisten werden neergelegd. De gezongen Requiemmis werd door een groote massa parochianen bijgewoond'.

Het boek "Oorlog over het Gelders Eiland" belicht het gebeuren uitvoerig. 'Tijdens een luchtgevecht op 19 september 1944 sprong ter hoogte van de Pannerdense waard een Duitse of een Amerikaanse vlieger met een parachute uit zijn getroffen toestel. Over de daaropvolgende gebeurtenissen gaan verschillende verhalen rond. Volgens ooggetuige Th. Vreman uit Pannerden kwam hij neer aan de zuidkant van de Ooijse dijk. Een viertal Duitse soldaten gingen op onderzoek uit. Plotseling vielen er schoten, waarschijnlijk afgevuurd door de parachutist. Deze vluchtte naar de andere kant van de dijk en hield zich daar schuil. Tijdens dit incident waren de

Jan Meuwsen (foto: collectie Historische Kring Duiven Groessen Loo).

gebroeders Meuwsen bezig met koeien melken aan de Groessense kant van de waard. Op een of andere manier zijn ze in de schotenwisseling beland geraakt en zochten toen dekking in een duiker. Daar werden ze door zoekende Duitsers gevonden. Voor hen was de zaak duidelijk, ze waren door hen beschoten. De broers werden over het Stokmansbruggetje meegenomen naar het huis van Vreman op de Pannerdense waard, waar de soldaten gelegerd waren. Daar werden ze hardhandig verhoord en ofschoon er geen bewijs was dat ze geschoten hadden, er werden immers geen wapens bij hen aangetroffen, werden zij standrechtelijk ter dood veroordeeld. De beide broers werden afgevoerd naar de drenkplaats bij het bruggetje en moesten daar hun eigen graf delven. Maar, omdat de grond te hard was, werd uitgeweken naar het zandgat bij de Raaihof. Hier moesten zij opnieuw beginnen aan het graven van een tweepersoonsgraf. Na voltooiing werden ze na elkander geëxecuteerd. Het was 20.30 uur'.

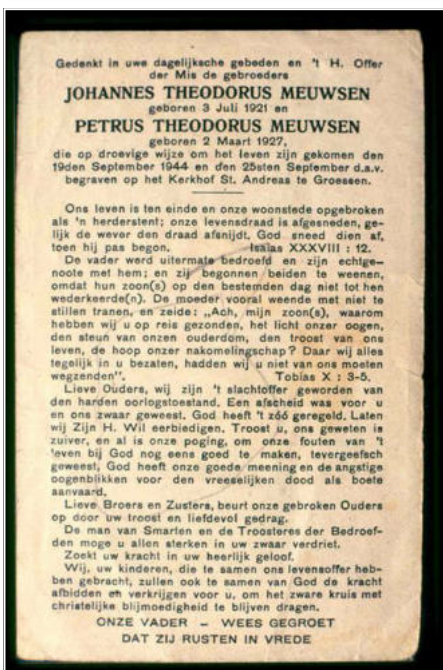
Wat er verder gebeurde, daarover spreken de bronnen elkaar tegen. Hoe het zij, twee onschuldige jongens waren vermoord. Op zondag 24 september 1944 werd in de kerk te Groessen een requiemmis

Gedeelte van kaart 23 uit de atlas van L.A. Reuvsen (Archief Waterschap Rijn en IJssel te Doetinchem); aan de bovenkant de grens tussen de gemeente Duiven en de gemeente Pannerden, ongeveer in het midden het houten bruggetje; links van de Raaihof bevond zich de woning van Th. Vreman, in 1945 Pannerdensewaard 17, later afgebrand.

opgedragen. Door bemiddeling van de Groessense kapelaan J.A.M. Weterman gaven de Duitsers toestemming de lijken op te halen onder voorwaarde dat er tijdens de begrafenis geen ongeregelheden zouden plaatsvinden. Met enkele buurtbewoners haalde de kapelaan de beide stoffelijke overschotten op en zij werden op 25 september 1944 op het R. K. kerkhof te Groessen begraven. Pas na de bevrijding werden op 2 juli 1945 ter gemeentesecretarie te Pannerden de overlijdensakten opgemaakt. De aangifte geschiedde door hun 67-jarige vader Theodorus Meuwsen. Vervolgens werden de akten doorgestuurd naar de gemeente Duiven en daar begin augustus ingeschreven. De familie Meuwsen-Stevens woonde destijds Groessen G 226, thans Schrouwenburg 5.

Meer slachtoffers

In de maanden vanaf september 1944 tot en met april 1945 vielen als slachtoffers van de wrede

Bidprentje van Jan en Piet Meuwsen (collectie: Hugo van den Bogaard te Pannerden).

Grafzerk van Jan en Piet Meuwsen op het kerkhof van Groessen (foto: Frans Staring te Zevenaar, 11 oktober 2014).

oorlog de volgende personen uit Groessen. Op 29 september 1944 omstreeks 10.10 uur overleed in de gemeente Zevenaar door verbloeding als gevolg van een schotwond Albertus A.W. Rutjes, geboren 6 september 1933, wonende in Groessen G 284 (Kandiastraat 4). Op 13 oktober 1944 's middags om 17.00 uur werden door granaten dodelijk getroffen Bernardina G. Stinesen-Roelofsen, geboren 13 april 1889, en Hermina Ch.H.M. Stinesen, geboren 26 juni 1934. Zij woonden respectievelijk Groessen G 106 en G 105 (Zandweg 3 en Zandweg 4). Op 30 oktober 1944 omstreeks 16.30 uur overleed in de gemeente Zevenaar als gevolg van een granaatscherf Maria de Ruiter, geboren 4

'Monument voor broers Groessen'

GROESSEN – De Duivense wethouder Sjef van Groningen wil een monument oprichten voor de Groessense broers Jan en Piet Meuwsen. Beiden werden 19 september 1944 gedood door de Duitse bezetter.

Van Groningen vindt de 'standrechtelijke executie' zo gruwelijk dat hij een gedenkteken of een plaquette voor de gebroeders wil. „Voor de jongens was het een kwestie van 'op het verkeerde moment op de verkeerde plaats'. Er was geen enkele aanleiding voor de Duitsers ze dood te schieten.” De gemeente Duiven viert dit jaar haar tweehonderdste verjaardag. Het tweede eeuwfeest is gepaard gegaan met de uitgave van het boek *Duiven, Groessen, Loo – Uit de historie van drie Liemerse dorpen*. Hierin wordt onder meer stilgestaan bij de moord op Piet en Jan Meuwsen, die destijds 17 en 23 jaar waren. Hoewel 19 september wordt genoemd als de dag waarop de twee werden doodgeschoten, zijn er verschillende lezingen. Volgens Bob Gerritsen, auteur van het hoofdstuk 'De Tweede Wereldoorlog' in het jubileumboek, staat vast dat beide jongens waren uitgelopen naar de Vossendel waar

een Duits jachtvliegtuig zou zijn gecrasht dan wel een noodlanding had gemaakt. De broers werden door Duitse militairen meegenomen, moesten een kuil graven en werden doodgeschoten. Jan en Piet werden 25 september herbegraven op het katholieke kerkhof. De Duivense historicus Wim van Heugten plaatst een kanttekening bij het verhaal van de gebroeders. Hij wijst erop dat ze 'feitelijk een stommitieit hebben begaan' omdat ze zich in een spergebied begaven. „In oorlogsgebied had je niks te zoeken, dus je kunt niet spreken van een executie.” Van Groningen zegt dat zijn plan pril is. „Ik moet het nog met voorzitter Gerard Derksen van de dorpsraad bespreken. Een budget komt later wel aan de orde.” Derksen staat open voor het idee. „Ik vind dat dit plan zeker moet worden meegenomen, ook al omdat we beginnen met de uitvoering van onze dorpsvisie.”

► **De broers werden door militairen meegenomen, moesten een kuil graven en werden doodgeschoten**

De Duivense wethouder Sjef van Groningen wil een monument ter nagedachtenis van Jan en Piet Meuwsen (De Gelderlander 26 september 2013, collectie Frans Staring te Zevenaar).

december 1915, wonende te Groessen G 90 (Leuvensestraat 29). Tijdens de evacuatie viel als slachtoffer van de oorlog door granaatvuur in Varsseveld op 21 maart 1945 Jozef B. Bloemberg, geboren 11 maart 1929. Hij woonde Groessen G 56 (Heiliglandsestraat 37). Wolterus (Wout) Willemssen, geboren 18 september 1881, was geëvacueerd bij de familie Bodde in Nieuw-Dijk (Didam) aan de Oldegoorweg. Bij gevechten tijdens de bevrijding van Didam op eerste paasdag 1 april 1945 bleef hij met de zoon Bernd Bodde achter op de boerderij. In Nieuw-Dijk dacht men al bevrijd te zijn. Maar